

ПВНЗ УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА

Кафедра дизайну

Робоча програма навчальної дисципліни
МИСТЕЦТВО ГРАФІКИ

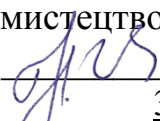
ОБОВ'ЯЗКОВА ДИСЦИПЛІНА

Освітньо-професійна програма другого рівня вищої освіти
за спеціальністю 022 Дизайн.

Розробник:

Золотарчук Н. І., доцент кафедри дизайну, кандидат мистецтвознавства.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри дизайну факультету архітектури, будівництва та дизайну 30 серпня 2018 року (протокол № 1).

Завідувач кафедри
Кандидат мистецтвознавства, доцент
 Н.М. Гілязова
30.серпня 2018 р.

ВСТУП

Мистецтво графіки – класичний підхід до навчання графічного мистецтва із застосуванням класичних методів і прийомів зображення об'ємного простору на площині, а також поняттям об'ємної форми з використанням лінійно-конструктивного рисунка, світлотіньового (використання лінії, плями), залежно від поставленого завдання.

Першочергова важливість в мистецтві графіки – це прагнення озброїти художника необхідними знаннями, навчити основам художньої грамоти, а також вміти створювати справжнє реалістичне графічне зображення.

Мета викладання даного курсу – удосконалення знань з мистецтва графіки за прийнятою програмою та підготовка базового знання предмету для студентів-дизайнерів;

Основне завдання курсу полягає в практичному оволодінні студентами особливостями графічної мови.

Основна мета викладання дисципліни – професійна підготовка висококваліфікованого фахівця з високим рівнем графічної майстерності.

Для досягнення мети поставлені такі основні завдання:

- навчити студентів орієнтирів у видах графіки;
- вивчення правильного користування виражальними графічними засобами;
- набуття навичок праці з графічним матеріалом;
- знання техніки виконання;
- формування власних поглядів.

Результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійних та освітньо-кваліфікаційних програм студенти повинні **знати:**

- історію виникнення і розвитку мистецтва графіки;
- головні закони композиції;
- основні принципи побудови графічної композиції;
- характеристики технік гравюри та їх художні особливості;

В результаті вивчення курсу студент повинен вміти:

- створювати завдання навчальної і творчої роботи, застосовуючи образотворчі та виражальні засоби графічних технік;
- користуватись художніми матеріалами та інструментами;

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 7	галузь знань 02 «Культура і мистецтво»	Нормативна	
	Напрямок підготовки 022 «Дизайн»		
Модулів	Спеціальність (професійне спрямування): дизайн	Рік підготовки:	
Змістових модулів		5-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання :		Семестр	
Загальна кількість годин 240		XI	
		X	
	Лекції		
	10 год.	8 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: 2/2 Аудиторних: 62 самостійної роботи студента: 148	Освітній ступінь: Магістр	Практичні, семінари	
		16 год.	28 год.
		Самостійна робота	
		94 год.	54 год.
		Вид контролю: Залік, екзамен	

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточне оцінювання студентів на семінарських заняттях здійснюється за чотирьох бальною шкалою, де «2» - незадовільно; «3» - задовільно; «4» - добре; «5» - відмінно.

Академічні успіхи студента університету з навчальної дисципліни визначаються за стобальною шкалою з наступним переведенням балів до національної шкали та шкали ECTS, яке здійснюється в такому порядку:

Шкала в балах	Національна шкала	Шкала ЄКТС
90-100 балів	5 «відмінно»	A
80-89 балів	4 «дуже добре»	B
65-79 балів	4 «добре»	C
55-64 бали	3 «задовільно»	D
50-54 бали	3 «достатньо»	E
35-49 балів	2 «незадовільно»	FX
1-34 бали	2 «неприйнятно»	F

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Метод навчання – спосіб подання (представлення) інформації студентові в ході його пізнавальної діяльності, реалізований через дії, які зв'язують педагога й студента.

1. Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно - рецептивний (сприйняття).

- Назва походить від двох слів: інформація й рецепція (сприйняття).
- Студенти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури "готовому" виді.
- Студенти сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення.
- Даний метод знаходить широке застосування у вузі для передачі великого масиву інформації.
- Інформаційно-рецептивний метод сам по собі не формує в студента умінь і навичок використання отриманих знань і не гарантує їх свідомого й міцного запам'ятовування.

2. Дослідницький метод.

- Проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студентів.
- Студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри й виконують інші дії пошукового характеру.
- Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, повинні містити в собі всі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес рішення завдання).

- У даному методі найбільш повно проявляються ініціатива, самостійність, творчий пошук у художній діяльності.

3. Практичний метод.

- Цей метод передбачає засвоєння матеріалу шляхом виконання практичних, творчих пізнавальних завдань.
- Навчальна робота розвиває творчі здібності студента.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Тема 1. Мистецтво графіки, джерела становлення.

Короткий огляд історії виникнення і розвитку художньої графіки.

Графіка. Рисунок. Гравюра.

Завдання 1. Натюрморт з предметів побуту. Виконання варіанту композиції в лінійно плямному і штриховому зображенні.

Завдання 2. Натюрморт з предметів побуту. Виконання з натури натюрморту м'якими матеріалами (вугілля, сангіна, сепія).

Тема 2. Творча робота в жанрі пейзажу.

Композиція з сюжетним центром із обов'язковим зображенням громадської або сакральної споруди.

Завдання 3. Виконання натурних замальовок міського пейзажу за вибором студента (вугілля, сангіна, сепія, туш, перо, пастель)

Тема 3. Характеристика технік гравюри.

Графічні техніки плоского друку. Історія розвитку літографії.

Завдання 4. Стилізація за допомогою лінії, чорної, сірої та білої плями. Виконання в техніці акварельної монотипії; технікою монотипії друкарськими фарбами.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Тема 4. Характеристика технік гравюри.

Графічні техніки високого друку. Лінорит, гравюра на картоні, цинкографія. Матеріали та інструменти. Ручний друк одноколірної гравюри.

Завдання 5. Вправи на оволодіння студентами навиками гравірування на лінолеумі

Тема 5. Характеристика технік гравюри.

Обрізна і торцева гравюра на дереві. Історія розвитку ксилографії. Матеріали, інструменти.

Завдання 6. Створення декоративної композиції натюрморту для виконання в техніці лінориту за допомогою різних фактур гравірування (штрих, лінія, білі та чорні плями)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

Тема 6. Характеристика технік гравюри.

Графічні техніки глибокого друку. Історія виникнення різцевої гравюри на металі та офорта. Українські і зарубіжні художники-офортисти.

Завдання 7. Підготовка основи (вирівнювання, шліфування, тонування).
Продовження виконання композиції в матеріалі технікою лінориту.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV.

Тема 7. Характеристика технік гравюри.

Графічні техніки глибокого друку. Антиква. Суха голка. Резерваж. М'який лак. Меццо-тинто. Матеріали, інструменти, правила техніки безпеки під час виконання роботи.

Завдання 8. Вправи на оволодіння студентами навиками гравюри на металі, резерважу, м'який лак (за вибором студента). Майстер-клас заслуженого художника України, відео.

Тема 8. Прикладна графіка. Книжковий знак – екслібрис.

Створення екслібрису, який відповідає тематиці книгозбірки.

Завдання 9. Розробка ескізу книжкового знаку. Формат не більше 13 см зображення по більшій стороні

Тема 9. Вітальна листівка.

Завдання 10. Розробка ескізів вітальної листівки, марки. Композиція на вільну тему за вибором студента

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усь ого	у тому числі			усь ого	у тому числі		
		л.	п.р.	с.р		л.	п.р.	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I								
Тема 1. Мистецтво графіки, джерела становлення		2	4	10		1	1	20
Тема 2. Творча робота в жанрі пейзажу		2	3	10		1	1	20
Тема 3. Характеристика технік гравюри. Графічні техніки плоского друку.		2	3	24		1	1	20
Разом за змістовим модулем	60	6	10	44	66	3	3	60
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II								
Тема 4. Характеристика технік гравюри. Графічні техніки високого друку.		2	2	25		1	1	25
Тема 5. Характеристика технік гравюри. Обрізна і торцева гравюра на дереві.		2	4	25		1	1	25
Разом за змістовим модулем	60	4	6	50	54	2	2	50
Всього за I семестр	120	10	16	94	120	5	5	110
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III								
Тема 6. Характеристика технік гравюри. Графічні техніки глибокого друку.		2	10	14		1	2	23
Разом за змістовим модулем	26	2	10	14	26	1	2	23
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV								
Тема 7. Характеристика технік гравюри. Графічні техніки глибокого друку		2	4	20		1	1	20
Тема 8. Прикладна графіка. Книжковий знак – екслібрис		2	8	10		1	2	20
Тема 9. Вітальна листівка		2	6	10		1	1	14
Разом за змістовим модулем	64	6	18	40	64	3	4	57
Форма контролю ПК	Графічна робота 30							30
Всього за II семестр	120	8	28	54	120	4	6	110
Всього годин	240	18	44	148	240	9	11	220

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Вимоги до завдання	К-ть год
1.	Натюрморт з предметів побуту.	Розмістити у форматі паперу натюрморт витримавши пропорції. Виконати варіант композиції в лінійно плямовому і штриховому зображенні. Матеріал: олівець. Формат: А3.	2
2.	Натюрморт з предметів побуту.	На форматі паперу за компонувати натюрморт Врахувати пропорції. Виконання з натури натюрморту м'якими матеріалами Матеріал: вугілля, сангіна, сепія. Формат: А3.	2
3	Натурні замальовки міського пейзажу за вибором студента	Виконати натурні замальовки міського пейзажу м'якими матеріалами. Передати тональне вирішення: за допомогою ахроматичної розтяжки знайти тональні співвідношення у порівнянні. Матеріал: вугілля, сангіна, сепія, туш, перо, пастель., Формат: А3.	3
4	Стилізація за допомогою лінії, чорної, сірої та білої плями.	Створити композицію в техніці акварельної монотипії; технікою монотипії друкарськими фарбами Матеріал: акварель, друкарські фарби. Формат: А3.	3
5.	Вправи на оволодіння студентами навиками гравірування на лінолеумі	Скомпонувати на форматі фрукти. Виконати вправи. Матеріал: лінолеум, Формат: А4	2
6	Декоративна композиція натюрморту в техніці лінориту	Створити декоративну композицію натюрморту. Виконати в техніці лінориту за допомогою різних фактур гравірування (штрих, лінія, білі та чорні плями). Матеріал: лінолеум, картон. Формат: А4	6
7	Підготовка основи для виконання завдання.	Продовження виконання композиції в матеріалі технікою лінориту. Вирівняти, пошліфувати, потонувати основу під ліногравюру. Матеріал: лінолеум. Формат: за вибором студента	8

8	Вправи на оволодіння студентами навиками гравюри на металі, резерважу, м'який лак	Виконати вправи графічних технік глибокого друку: акватинти, сухої голки, резерважу, м'якого лаку, меццотинти. Техніка безпеки. Матеріал: акварель.Формат:А3	4
9	Ескіз книжкового знаку	Розробити ескіз книжкового знаку. Матеріал: олівець туш, перо. Формат: не більше 13 см зображення по більшій стороні	8
10	Вітальна листівка	Розробити ескізи вітальної листівки, марки. Композиція на вільну тему за вибором студента. Матеріал: олівець, туш, перо, пастель. Формат: за вибором студента	6
Всього годин			44

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Натюрморт з предметів побуту. Створити 5 ескізів декоративної композиції натюрморту, показати пластичність, декоративність, фактурність засобами графіки	10
2.	Виконати натюрморт із предметів побуту м'якими матеріалами (вугілля, сангіна, сепія).	10
3.	Виконати серію натурних замальовок міського пейзажу «Храми Івано-Франківська» (олівець, туш, вугілля, сангіна, сепія).	20
4	Розробити ескіз міського пейзажу, виконати технікою монотипії (за вибором студента: олія, акварель, друкарські фарби)	15
5.	Виконати вправи гравірування на лінолеумі: техніка гравірування чорних і білих штрихів, розтягнення тону, фактурні вправи.	10
6.	Виконати натурні замальовки. Створити ескізи графічної композиції за допомогою різних фактур (штрих, лінія, білі та чорні плями) для виконання роботи в техніці лінориту.	15
7.	Підготувати «дошки» (вирівняти, пошліфувати, зняти фасети, відполірувати)	20
8.	Вправи на оволодіння навиками гравюри на металі	20
9.	Розробити ескіз книжкового знаку - екслібрис	18
10.	Розробити ескізи вітальної листівки, марки	10
Всього годин		148

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базова література

1. Беда Г. Основы изобразительной грамоты: Рисунок, живопись, композиция. Москва: Просвещение, 1981. 239 с.
2. Боголюбовський Н. Я., Чебикін А. В. Техніка офорта. Київ: Вища школа, 1978. 140 с.
3. Богомольний Н.Я., Чебикін А.В. Техніка офорта: навчальн. посібник для студентів худож. ін-тів. Київ: Вища школа, 1978. 143 с.
4. Гамаюнов В. Рисунок и живопись. Москва, 1971. 164 с.
5. Дейнека А. А. Учитесь рисовать. Москва.: Академия художеств, 1961. 224 с.
6. Еренбург И. Г., М. В. Алпатов. Графика Пикассо. Москва: Искусство, 1968. 186 с.
7. Звонцов В. М., Шистко В. И. Офорт. Москва: Искусство, 1971. 184 с.
8. Краморов С.Н. Конструктивный рисунок. Натюрморт. Голова человека. Омск: Академия, 2005. 108 с.
9. Кузин В. Рисунок. Наброски и зарисовки. Москва: Академия, 2004. 232 с.
10. Лаптев А. Рисунок пером. Москва: Академии художеств, 1962. 197 с.
11. Материалы и техники рисунка / под ред. В. А. Королева. Москва: Изобраз. искусство, 1987. 96 с.
12. Минаев Е. Н., Фортинский С. П. Екслибрис. Москва: Книга, 1970. 239 с.
13. Ростовцев Н.Н. Учебный рисунок. Москва: Просвещение, 1985. 256 с.
14. Ростовцев Н. Н., Игнатъев С. Е., Шорохов Е. В. Рисунок, живопись, композиция, хрестоматия. Москва: Просвещение, 1989. 207 с.
15. Серов А.М. Рисунок. Москва: Просвещение, 1975. 271с.
16. Соловьева Б. А. Искусство рисунка. Ленинград (СП-б): Искусство, 1989. 256с.
17. Турова В.В. Что такое гравюра. Москва: Сов. художник, 1963. 160 с.
18. Шембель А. Основы рисунка. Москва: Высшая школа, 1994. 159 с.
19. Хвостенко В. Є. Техніки авторського друку. Харків: Колорит, 2004. 82 с.
20. Яців Р. М. Львівська графіка. Київ: Наукова думка, 1992. 119 с.

Допоміжна література

1. Барщ А. Наброски и зарисовки. Москва: Искусство, 1070. 168 с.
2. Барышеников, А. П. Перспектива. Москва, 1955. 199 с.
3. Бесчастнов Н. П. Графика натюрморта. Москва: Гуманитарный педагогический центр «ВЛАДОС», 2008. 304 с.
4. Рисунок: учебное пособие. / Вавилин В. Ф., Вавилин В. В., Моисеенко В. А., Федин В. А. Саранск: Издательство Мордовского университета, 2004. 104 с.
5. Лукань В. Г. Малюнок: Збірник програм з дисципліни образотворчого циклу. Київ, 1992. 42с.
6. Лукань В. Г. Рисунок: метод. посіб. до навч. курсу. Івано-Франківськ: Плай, 2005. 112 с.
7. Прокопів П. М. Графіка. Програма навчального курсу. Івано-Франківськ: Плай ЦІТ Пикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2009. 16 с.
8. Ростовцев Н. Н. История методов обучения рисованию: учебное пособие. Москва: Просвещение, 1982. 240 с.

9. Ростовцев Н.Н. Очерки по истории методов преподавания рисунка: учебное пособие. Москва, 1983. 288 с.
10. Ростовцев Н.Н., Терентьев А. Е. Развитие творческих способностей на занятиях рисованием. Москва: Просвещение, 1987. 176 с.
11. Симблет С. Рисунок. Полное собрание техник. Новый практичный подход к передаче образов в рисунке. Москва: Астрель, 2006. 264 с.
12. Таранов Н., Иванов С. Основы учебного рисунка и производственной графики. Львів: Свит, 1992. 208 с.
13. Тихонов С. В., Демьянов В. Г., Подрезков В. Б. Рисунок: Учеб. Пособие для вузов. Москва: Стройиздат, 1983. 296 с.
14. Учебный рисунок: Учеб. Пособие. Ин-т живописи, скульптуры и архитектуры им. И.Е. Репина Акад. Художеств /ред. В. Королева. Москва: Изобраз. искусство, 1981. 216 с.
15. Хейл Р. Рисунок. Уроки старых мастеров подробное изучение пластики анатомии человека на примере рисунков великих художников. /пер. с англ. О. Герасиной. Москва: Астрель, 2006. 272 с.
16. Шорохов Е.В. Композиция: Учеб. для студентов худож.- граф. фак. пед. ин-тов. Изд. 2-е, перераб. и доп. Москва: Просвещение, 1986. 207 с.

Електронні ресурси

1. Дейнека А.А. Учитесь рисовать. Москва, 1961. 224 с. URL: https://vk.com/doc2754663_355802560?hash=d7a57651c1e4914b2d&dl=cfb32f57d7e9027dfd (дата звернення: 10.09.2017).
2. Кузин В. Наброски и зарисовки. Москва, 1982. 232 с. URL: http://window.edu.ru/catalog/pdf2txt/168/19168/1524?p_page=5 (дата звернення: 20.09.2017).
3. Шаров В.С. Академическое обучение изобразительному искусству. Москва: Эскимо, 2013. 648 с. URL: <https://books.google.com.ua/books> (дата звернення: 21.09.2017).
4. Лаптев А. Рисунок пером. Москва, 1962. URL: <http://mp3-kniga.ru/bibliofil/laptev-risunok.htm> (дата звернення: 10.10.2017).
5. Ли Н. Основы учебного академического рисунка. Москва, 2005. 239с. URL: https://vk.com/doc37983127_115989907?dl=d5fb51aafc31fb6e39 (дата звернення: 10.10.2017).
6. Ростовцев Н.Н., Игнатьев С. Е., Шорохов Е. В. Рисунок. Живопись. Композиция: Хрестоматия. Москва: Просвещение, 1989. URL: <http://painting.artyx.ru/books/item/f00/s00/z0000011/index.shtml> (дата звернення: 15.10.2017).
7. Ростовцев. Н. Н Академический рисунок. Москва: Просвещение. Владос, 1995. 239 с. URL: https://vk.com/doc96976386_149047226?hash=e6eb6e645e0c52e987&dl=def96e3536616e5da2 (дата звернення: 20.10.2017).
8. Мистецтво графіки. URL: <https://studfiles.net/preview/5484690/page:6/>
9. Рисунок вуглем, сангіною, пастеллю. URL: <https://studfiles.net/preview/5484690/page:3/> (дата звернення: 29.10.2017).
10. Секрети літографії Латвія. URL: <https://youtu.be/VOPpU1B3OmY> (дата звернення: 06.11.2017).

11. Як робиться літографія. URL: <https://youtu.be/hUfnwufrtw8> (дата звернення: 07.11.2017).
12. Літографія. URL: <https://youtu.be/RpoPnwE9yGM> (дата звернення: 11.11.2017).
13. Літографія. URL: https://youtu.be/-_nPh00hIp8 (дата звернення: 13.11.2017).
14. Літографія. URL: <https://youtu.be/JnouM2798MY> (дата звернення: 15.11.2017).
15. Лінорит. URL: <https://youtu.be/ZhtnSImHauA> (дата звернення: 10.12.2017).
16. Лінорит (англ.). URL: <https://youtu.be/TiQPOIwObrQ> (дата звернення: 13.12.2017).
17. Лінорит (англ.). URL: <https://youtu.be/dchSXc12j6o> (дата звернення: 20.12.2017).
18. Лінорит відтиск URL: <https://youtu.be/cC-1ueD18TE> (дата звернення: 06.03.2018).
19. ЭСТАМП – графика. Техника "сухая игла" URL: <https://youtu.be/GMWu8WJdMAU> (дата звернення: 20.03.2018).
20. Лінорит від початку до друку. URL: <https://youtu.be/Z-dwmW4Vwj8> (дата звернення: 23.03.2018).
21. Офорт відео урок. URL: <https://youtu.be/Pxwq1KhPIIo> (дата звернення: 10.04.2018).
22. Монотипія. URL: https://youtu.be/NQsJNc7_FAk (дата звернення: 15.04.2018).
23. Монотипія: акварель. URL: https://youtu.be/87Ix6_3JGXM (дата звернення: 20.04.2018).
24. Монотипія на станку. URL: <https://youtu.be/cSfmSul8rUw> (дата звернення: 21.04.2018).
25. Монотипія на станку. URL: <https://youtu.be/0bWMS03Tmnc> (дата звернення: 29.04.2018).